

Voortgangsrapportage REKS

Regionale Energie- en Klimaatstrategie
Hart van Brabant

'25

134 KWh

448 KWh

568 KWh

1.207 KWh

REKS 1.0
2021

REKS
voortgangsrapportage
2023

REKS
voortgangsrapportage
2025

REKS
Voltooid
2030

juni 2025

Voortgangsrapportage

REKS Regionale Energie- en Klimaatstrategie
Hart van Brabant

'25

Inhoud

Samenvatting	3
Inleiding	7
Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak	9
Warmte en energiebesparing	12
Stand van zaken duurzame opwek	16
Netcongestie en energiesysteem van de toekomst	20
Klimaatadaptatie	22
Innovatie	24
Samenwerking en organisatie	26
Bijlage Rapportage wind boven nieuw bos	29

Colofon

Rechten fotografie

Cover: (van links naar rechts) Regio Hart van Brabant (congREKS) 2x, Landschapspark Pauwels, POBREKS (De Baars)

Pagina 2: Regio Hart van Brabant, Eelco van Berkel (De Baars)

Pagina 6: iStock, Eelco van Berkel

Pagina 8: POBREKS, Joyce Hems

Pagina 11: Beeldbank Gemeente Tilburg, Margo van de Pas

Pagina 15: iStock, Eelco van Berkel

Pagina 19: iStock

Pagina 21: Landschapspark Pauwels

Pagina 23: Branko de Lang

Pagina 25: Regio Hart van Brabant (congREKS)

Pagina 28: POBREKS, Joyce Hems

An aerial photograph showing a multi-lane highway stretching from the foreground into the distance. The highway is flanked by lush green agricultural fields. In the background, a dense line of trees separates the fields from an urban area with various buildings and industrial structures. The sky is filled with large, white clouds. The entire image is framed by a white geometric border that creates a triangular shape on the right side.

Samenvatting

Samenvatting

De Voortgangsrapportage REKS 2025 geeft aan waar we als Regio Hart van Brabant staan in de energietransitie en op het gebied van klimaatadaptatie. Wat zijn de vorderingen ten opzichte van de vorige rapportage uit 2023, hoever staan we met het uitvoeren van de plannen uit de REKS en wat zijn ontwikkelingen die bepalend zijn voor het halen van de doelstellingen in 2030? Hieronder wordt kort samengevat wat in de hoofdstukken in de rapportage verder is uitgediept.

Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak

Doordat een aantal zaken uit de REKS tot uitvoering gaan komen, wordt het steeds belangrijker om voldoende maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak te hebben. Er wordt gewerkt aan het vinden van concrete locaties voor windturbines in de door ons vastgestelde zoekgebieden voor energiehubs. Daarover wordt breed gecommuniceerd, onder andere via bewonersavonden. Ook gebruiken wij nieuwsbrieven, de website, raadsinformatiebrieven en andere communicatiemiddelen om mensen te informeren over de ontwikkelingen. Met de lokale energiecoöperaties (LEC's) zijn nadere afspraken gemaakt over samenwerking.

Energiebesparing en warmte

Gemeenten worden regionaal ondersteund bij hun energiebesparingsaanpak en het opstellen van hun warmteprogramma's via het NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie). Dit programma is volle-

dig geïntegreerd binnen de REKS. Daarmee is er binnen het programma ook een sterk accent gekomen op deze belangrijke onderwerpen. Er is een eigen warmteprogramma gemaakt waarbij energiebesparing ook een belangrijke rol speelt. Verschillende projecten zijn gestart om gemeenten te ondersteunen bij het isoleren en aardgasvrij maken van gebouwen.

Duurzame opwek

Om de opgave van 1 TWh duurzame elektriciteit zoals vastgelegd in de REKS 1.0 op te wekken, richt de regio zich vooral op het realiseren van windturbines in de daartoe aangewezen zoekgebieden voor energiehubs. Waalwijk heeft de ontwikkeling van locaties in samenspraak met ontwikkelaars zelf ter hand genomen. De overige acht gemeenten hebben samen met het Energiefonds Brabant in 2023 een publiek ontwikkelbedrijf opgericht om met name te komen tot vergunningen voor de windturbines. Daarbij bleken er grote beperkingen aanwezig vanwege het radarzicht van vliegtuigen, laagvliegroutes en aanvliegroutes van vliegvelden. Inmiddels zijn we in overleg met Defensie zover dat er binnen de zoekgebieden voor de hubs uit de REKS 1.0 voldoende ruimte aanwezig lijkt om de gewenste opwek door wind te kunnen realiseren. Wel is door de discussie met Defensie vertraging gekomen in het proces van vergunningverlening voor windturbines. Daardoor staat het realiseren van de doelstellingen in 2030 onder druk en behalen we de doelstellingen wellicht wat later.

De verwachting is dat we in 2030 (of wat later, zie hierboven) 1,2 TWh duurzame elektriciteit kunnen opwekken. Dit komt door een sterke toe-

name van zonnepanelen op bedrijfsdaken de afgelopen jaren. Dat is meer dan we in het REKS-bod uit 2021 aangaven maar minder dan we dachten in 2023, toen de verwachting was dat deze groei zou doorzetten. Er is een rem op zon op gebouwen gekomen vanwege de beperkte aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnet.

Netcongestie en energiesysteem van de toekomst

Zoals vrijwel elke regio in Nederland heeft Hart van Brabant ook last van netcongestie. Dat vertraagt de voortgang in duurzame opwek. In provinciaal verband werken we samen met de netbeheerders om zo efficiënt mogelijk te investeren in netcapaciteit. Daarnaast wordt gekeken naar slimme oplossingen om het net efficiënter te benutten. Het is belangrijk om ook te kijken naar ons energiesysteem op langere termijn. Welke energiedragers zetten we in, welke besluiten moeten we nemen om dit systeem van de toekomst mogelijk te maken en wat zijn de ruimtelijke consequenties? Hart van Brabant heeft een eerste systeemverkenning laten uitvoeren naar de ontwikkeling van het energiesysteem en bouwt deze de komende tijd uit tot een regionaal energieperspectief.

Klimaatadaptatie

De regio heeft ervoor gekozen om het proces van klimaatadaptatie en energietransitie in elkaar te schuiven. De REKS kent een ontwikkelopgave en een gebiedsopgave, waarbij de klimaatagenda invulling geeft aan de klimaatopgave via zes gebiedsopgaven die tot stand zijn gekomen op basis van de klimaatonderlegger en stresstesten. In deze zes gebieden zijn tijdens de klimaatdialogen veel mogelijke maatregelen en projecten opgehaald. Deze projecten en maatregelen zijn geconcretiseerd en

vervolgens geprioriteerd. Daarbij zijn projecten geselecteerd waarvan duidelijk is dat ze een bijdrage leveren aan de klimaatthema's (verdroging tegengaan, wateroverlast voorkomen en hittestress voorkomen), regionaal impact hebben, gedragen worden door meerdere partijen, op korte termijn uitvoerbaar zijn en raken aan andere regionale opgaven. Ook wordt in de projecten aandacht besteed aan herstel van de natuur en biodiversiteit. Voor een aantal projecten is een financiële bijdrage ontvangen van het Rijk, in het kader van de Impulsregeling en/of bij de provincie in het kader van de bijdrageregeling klimaatadaptatie. Vanuit het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS worden middelen beschikbaar gesteld aan het Klimaatfonds waarmee projecten mede gefinancierd worden. Bij de afronding van projecten besteden we nadrukkelijk aandacht aan opschaling via kennisdeling of vervolgaanpak. Op dit moment wordt er gewerkt aan het actualiseren van de lijst met maatregelen en projecten in de Regionale Klimaatagenda.

Innovatie

Het REKS-bod is een momentopname. Er vinden continu innovaties plaats die de energietransitie en de aanpassingen aan klimaatverandering gaan ondersteunen en hopelijk ook versnellen. Gebleken is dat marktrijpe innovaties vaak lastig te implementeren zijn. Niet-technische belemmeringen zoals gebrek aan bekendheid en acceptatie bij het publiek zorgen ervoor dat deze vernieuwingen geen plek krijgen tussen al bestaande oplossingen. Hierbij is bestaande wet- en regelgeving, het ontbreken van passend beleid of een gebrekkige (keten)samenwerking vaak de oorzaak. De afgelopen tijd hebben we door het begeleiden van een voorbeeldproject bij woningcorporaties geleerd welke belemmeringen vaak voorkomen. We richten ons de komende tijd op het benoemen en communiceren van deze belemmeringen.

Samenwerken en organisatie

In de REKS werken we samen met gemeenten, provincie, waterschappen en netbeheerder, maar ook met woningcorporaties, energiecoöperaties, natuurorganisaties en de ZLTO. Deze partijen vormen samen de stuurgroep en de projectgroep. De dagelijkse aansturing vindt plaats door een programmateam en een regieteam vanuit gemeenten. In de verschillende werkgroepen werken partijen samen om verdere uitvoering te geven aan de verschillende thema's. Het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS staat los van de REKS-organisatie, maar uiteraard is er afstemming over het realiseren van de doelstellingen op het gebied van duurzame opwek.

De REKS Hart van Brabant werkt steeds meer samen met de RES West-Brabant onder andere in SRBT-verband (Stedelijke regio Breda-Tilburg).

Inleiding

Inleiding

In de zomer van 2021 is het REKS-bod 1.0 aangeboden aan het Nationaal Programma RES. Dit bod is vastgesteld door de gemeenteraden, Gedeputeerde Staten van de provincie en door de algemene besturen van de waterschappen. Dit bod vraagt volop de inzet van de regio met name om de duurzame opwek op het gebied van windenergie te realiseren.

In 2023 is een voortgangsrapportage opgesteld. Daarin is een update gegeven van de voortgang van de in de REKS 1.0 gemaakte afspraken. Het gaat dan om onderwerpen als: de opwek van duurzame energie in de regio Hart van Brabant, de Regionale Structuur Warmte, de bestuurlijke samenwerking, organisatie en participatie. Vanwege de voortgang in de gesprekken met Defensie lijken er nu voldoende mogelijkheden om de opgave voor windturbines te realiseren. Daarom is er in het voorjaar van 2025 voor gekozen om vooralsnog niet over te gaan tot herijking van de REKS, maar opnieuw een voortgangsrapportage te schrijven en volop aan het werk te gaan met het verkrijgen van vergunningen voor windturbines om daarmee het REKS-bod 1.0 te halen.

In de Voortgangsrapportage 2025 gaan we in op:

- maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak;
- de regionale samenwerking op het gebied van energiebesparing en warmte;
- de voortgang van de duurzame opwek;
- netcongestie en het energiesysteem van de toekomst;
- klimaatadaptatie;
- innovatie;
- samenwerking en organisatie.

Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak

Maatschappelijk en bestuurlijk draagvlak

De REKS is voor wat betreft duurzame opwek in de realisatiefase gekomen. Dat betekent dat het zorgen voor draagvlak vooral plaatsvindt op het niveau van de in de REKS opgenomen zoekgebieden voor energiehubs, waarbij in een aantal gevallen ook het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS een rol neemt. Daarbij wordt ook samengewerkt met de lokale energiecoöperaties.

Over alle beleidsmatige ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van verduurzaming gebouwde omgeving, klimaatadaptatie, netcongestie en energiesysteem van de toekomst, wordt regelmatig gecommuniceerd naar bestuurders, raden en inwoners. Zo houden we het draagvlak voor de energietransitie en klimaatadaptatie vast en vergroten we die waar nodig.

Samenwerking met de energiecoöperaties

14 lokale energiecoöperaties in de regio Hart van Brabant hebben zich verenigd in een onderkoepelende energiecoöperatie (CEHvB). Met deze coöperatie hebben de gemeenten een samenwerkingsovereenkomst gesloten, waarin is vastgelegd dat voor elk REKS-project afspraken over mogelijke samenwerking worden gemaakt, met als doel minimaal 50% lokaal eigendom bij energieopwekking te realiseren. Daarbij wordt er op hub-niveau bekeken of de LEC's een rol in de ontwikkeling van energieprojecten kunnen vervullen. De LEC's participeren ook in de project- en stuurgroep van de REKS. Ook bij de verduurzaming van de gebouwde omgeving spelen de LEC's een rol. De LEC's werken aan een verdere professionalisering van hun activiteiten.

Informeren gemeenteraden

Regelmatig worden gemeenteraden geïnformeerd over de ontwikkelingen in de REKS. Dat gebeurt met raadsinformatiebrieven, maar ook met presentaties en discussies op radenavonden.

Informeren bewoners

Voor de hubs in Waalwijk, Heusden en in De Baars zijn al bewonersavonden geweest om bewoners mee te nemen in de plannen voor de duurzame opwek. Zoals te verwachten is de betrokkenheid bij deze avonden groot en worden de plannen met zorg en belangstelling beoordeeld.

Communicatie

De REKS-werkgroep Communicatie & Participatie ondersteunt de bestuurlijke en ambtelijke organisatie met verschillende middelen en activiteiten. Dit varieert van algemene communicatiemiddelen zoals de website, nieuwsbrief en sociale media tot interne REKS-updates (voor bestuurlijk en ambtelijk betrokkenen) en de jaarlijkse REKS Up Date, een ambtelijk 'borrel- en bijpraatmoment' in december.

Daarnaast organiseren we jaarlijks het CongREKS waarin we zoveel mogelijk op locatie kijken naar ontwikkelingen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie. Deze bijeenkomst draait om het versterken van de bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid bij het REKS-

programma en onderlinge samenwerking, door elkaar te ontmoeten in een laagdrempelige en informele setting. Hier wordt een inspirerend, inhoudelijk programma aan gekoppeld, bijvoorbeeld gericht op innovatie of ruimtelijke inpassing.

In alles wat de werkgroep doet, is het doel om de betrokkenheid van de REKS-collega's te vergroten. Zo faciliteert ze kennisdeling en de uitwisseling van informatie en ervaringen tussen de communicatieadviseurs van de REKS-partners, zodat zij hun inhoudelijke collega's kunnen adviseren, een eenduidig verhaal vertellen over de REKS en hun inwoners kunnen betrekken bij de energie- en klimaattransitie. Dit moet bijdragen aan acceptatie, begrip, draagvlak en gedragsverandering onder inwoners en organisaties en aan de samenwerking tussen de REKS-partners.

De communicatie rondom de uitvoering van de REKS-plannen ligt primair bij de gemeenten, al ondersteunt de werkgroep Communicatie & Participatie hier op verzoek wel bij. Dit gebeurt bijvoorbeeld via regionale ambtelijke themabijeenkomsten en de ontwikkeling van content zoals praktijkvideo's.

A man in a black t-shirt is seen from behind, applying a roll of green insulation tape to a ceiling. The ceiling is covered in a layer of bubble wrap, which is held in place by several green circular fasteners. The man's hands are visible as he works. The ceiling above him is made of wooden planks. The image is framed with a white border that has a diagonal cut on the right side.

Warmte en energiebesparing

Warmte en energiebesparing

Voor de warmtetransitie geldt dat de regierol op lokaal niveau is belegd, maar daarbij is tevens onderkend dat er ook regionale aspecten zijn en dat regionale samenwerking tussen gemeenten een belangrijke bijdrage kan leveren aan het behalen van de doelen.

Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie ondersteunt ook de regionale aspecten, onder andere met een Specifieke Uitkering (SpUk). Voor de indeling van de regiostructuur is rechtstreeks aangesloten bij de indeling van de RES-regio's. Voor Hart van Brabant is via de genoemde SpUk-regeling in maart 2024 de regiocoördinator warmtetransitie gestart.

Organisatie

De organisatie van de regionale warmte-activiteiten sluit aan bij de bestaande structuur van de REKS. De REKS kende tot 2024 zowel een werkgroep warmte als een werkgroep energiebesparing. We hebben besloten om de werkgroepen samen te voegen.

De werkgroep 'warmte & energiebesparing' vormt nu het podium waar de gemeenten op ambtelijk niveau de samenwerking vormgeven. Ook de provincie Noord-Brabant en Enexis zijn bij de werkgroep betrokken.

De regiocoördinator warmtetransitie heeft in samenwerking met de werkgroep warmte & energiebesparing en met de bestuurlijk trekker van het thema 'warmte' het Programmaplan 2024 – 2026 opgesteld, waarmee de stuurgroep REKS in oktober 2024 heeft ingestemd.

Programmaplan 2024 – 2026

De kern van het programmaplan wordt gevormd door de beschrijving van de activiteiten en projecten die in de periode 2024 tot en met 2026 uitgevoerd worden. De gedachte daarbij is dat de gemeenten door de regionale samenwerking meerwaarde kunnen creëren voor elkaar en de beschikbare middelen en capaciteit door taakverdeling effectiever kunnen inzetten.

Samenwerking tussen de gemeenten (en de andere partijen in de REKS) is daarbij een kans en niet voor alle onderdelen een must. Op sommige thema's bewegen gemeenten zich in verschillend tempo, passend bij hun lokale situatie. Dit biedt ruimte om van elkaar te leren: koplopers kunnen inspireren, terwijl anderen later aansluiten met gebruik van opgedane ervaringen. Zo versterken gemeenten elkaar, ondanks tempoverschillen.

In het programmaplan zijn alléén projecten opgenomen die we uitvoeren in het kader van de regionale samenwerking. Daarnaast maakt elke gemeente, in het kader van de regierol, zelf haar eigen warmteprogramma.

De projecten zijn ingedeeld in 4 thema's:

Thema 1 **Vorbereiding maatregelen fysieke leefomgeving**

De warmtetransitie heeft grote impact op de fysieke leefomgeving in de gemeenten. Alternatieve warmtebronnen worden ontsloten (geothermie, aquathermie, groen gas, etc.), infrastructuur uitgebreid of aangelegd, installaties worden vervangen en woningen en andere gebouwen worden geïsoleerd.

Binnen dit thema zijn projecten opgenomen die de gemeenten ondersteunen bij de voorbereiding en implementatie van dergelijke maatregelen.

Het gaat daarbij bijvoorbeeld om het beter in beeld brengen van de daadwerkelijke mogelijkheden van alternatieve warmtebronnen, zoals geothermie, aquathermie en groen gas. We kijken daarbij zoveel mogelijk naar concrete locaties en projecten. Deze kunnen een regionaal karakter hebben omdat ze ofwel gemeentegrensoverschrijdend zijn (geothermie, aquathermie uit bijvoorbeeld het Wilhelminakanaal, groen gas, collectiviteit van individuele oplossingen), ofwel omdat er voor alle gemeenten leereffecten te halen zijn uit lokale projecten in andere gemeenten (voorbeeld aquathermie uit waterplassen).

Thema 2 **Individuele warmte**

De warmtetransitie is niet alleen een technisch verhaal. Meer nog dan bij duurzame opwek, komt de warmtetransitie 'achter de voordeur', beïnvloedt het onze manier van wonen en werken en heeft het financiële impact. De sociale transitie is daarom waarschijnlijk zelfs veel groter en complexer dan de technische transitie.

Onder dit thema vallen de projecten die zich richten op draagvlak creëren bij bewoners en bedrijven, participatie bevorderen, inwoners en bedrijven ontzorgen bij de uitvoering van maatregelen, et cetera.

Thema 3 **Samenwerking met andere partijen**

Er zijn, naast de bewoners en bedrijven, meer stakeholders in de warmtetransitie. Denk daarbij aan netbeheerders, woningbouwcorporaties, energiecoöperaties, brancheverenigingen van aannemers, installatiebedrijven en energiebedrijven. Maar ook aan de publieke warmtebedrijven die waarschijnlijk gaan ontstaan op lokale, regionale en provinciale schaal.

Ook andere organisaties uit het maatschappelijke middenveld, zoals de Brabantse Milieufederatie (BMF), zijn belangrijke partners in de warmtetransitie.

Thema 4 **Kennis en beleid voor gemeenten**

Er is veel kennis en informatie beschikbaar rondom de warmtetransitie, zowel over de technische als over de sociale aspecten. Dit zorgt soms voor een te veel aan informatie, waardoor het voor met name kleinere gemeenten moeilijk is om daarin de weg te vinden en alles bij te houden.

Daarnaast worden gemeenten geacht beleid te maken in de vorm van bijvoorbeeld het verplichte 'warmteprogramma' dat zij uiterlijk eind 2026 moeten vaststellen.

De projecten binnen dit thema richten zich op de ondersteuning van de gemeenten bij het maken van beleid en programma's en op het ontsluiten en toegankelijk maken van de veelheid aan informatie en kennis.

Recente ontwikkelingen

De wereld van de warmtetransitie is dynamisch en zowel op lokaal, provinciaal als landelijk niveau zijn er belangrijke ontwikkelingen waaronder:

- Op 30 januari 2025 ondertekenden de provincie Noord-Brabant, de Enexis Groep en Energie Beheer Nederland (EBN) een intentieovereenkomst. Ze spraken af om te onderzoeken of een warmtebedrijf met een publiek meerderheidsbelang financieel en juridisch levensvatbaar is. Het beoogde nieuwe integrale warmtebedrijf zal zich richten op de ontwikkeling, realisatie en exploitatie van collectieve warmte in Brabant. Hoe dit precies wordt vormgegeven zal komende tijd worden verkend.
- In oktober 2024 reserveerde de Tilburgse gemeenteraad al 11 miljoen euro voor de aanleg van het eerste deel van het warmte-koudenet in Tilburg-Zuid en gaf ze toestemming tot oprichting van een gemeentelijk warmtebedrijf. Medio april 2025 besloot het college van burgemeester en wethouders om Warmtebedrijf Tilburg BV officieel per 1 juli 2025 op te richten.

Stand van zaken duurzame opwek

Stand van zaken duurzame opwek

Monitoring

Om goed zicht te houden op de voortgang van de verduurzaming is een adequate monitoring essentieel. We sluiten aan bij de monitoring zoals die door PBL wordt vormgegeven. Jaarlijks leveren wij gegevens aan over de door ons bekende opwek door zonnenvelden en windturbines in de regio. Deze worden aangevuld met landelijke cijfers over zon op gebouwen. NPRES richt momenteel een dataportaal in, met ook gegevens van onze regio. Hiermee kunnen ook analyses op de gegevens worden uitgevoerd.

Momenteel zijn de gegevens beschikbaar op regionaal niveau. We werken toe naar een systeem waarbij die gegevens ook op gemeentelijk niveau beschikbaar zijn. We streven ernaar om ook gegevens over de voortgang van de warmtetransitie aan de monitor toe te voegen. Daarbij sluiten we aan bij het landelijk begrippenkader warmtenetten dat momenteel ontwikkeld wordt.

Verwachte opwek in 2030

In de tabel hiernaast is opgenomen wat de huidige opwek door wind, zon op veld en zon op gebouwen is en wat de verwachte opwek in 2030 is. Er zullen vooralsnog geen nieuwe zonnenvelden meer gerealiseerd worden in de regio, behalve op plekken waar die velden al voorzien waren (maar nog in de pijplijn zitten), of voor het efficiënt aansluiten van windturbines.

Opwek (GWh) door	31-12-2024	Verwacht in 2030
Wind	96	465
Zon op veld	157	256
Zon op gebouwen	315	486
Totaal	568	1207

Tabel 1 Duurzame elektriciteitsopwekking in de Regio Hart van Brabant

De opwek voor 'zon op gebouwen' eind 2024 was op het moment van schrijven van deze rapportage nog niet bekend. Vooralsnog is uitgegaan is van het cijfer van eind 2023.

Uit de tabel blijkt dat de verwachte productie van duurzame elektriciteit in 2030 op 1,2 TWh uitkomt als alle plannen tijdig gerealiseerd kunnen worden. Dit komt door de stagnatie van het plaatsen en aansluiten van zonnepanelen op gebouwen. Die stagnatie komt door de netcongestie, waarbij er geen mogelijkheid is voor teruglevering op het net. Met marktpartijen wordt gekeken hoe bestaande gecontracteerde vermogens beter kunnen worden benut, zowel achter de meter als voor de meter in een collectief.

Pas met uitbreidingen op de hogere netvlakken (bij TenneT en Enexis) komt er weer ruimte vrij voor aanvragen die op de wachtlijst staan en voor mogelijk nieuwe aanvragen. Het beeld is hiermee dat de ontwikkeling van zon op dak de komende periode minder gelijkmatig, maar meer schoksgewijs gaat plaatsvinden. Zo zal er door de uitbreidingen op de stations Tilburg-Noord en -Zuid weer ruimte op het net komen voor ook zon op dak-projecten. De stations Waalwijk en Tilburg-West volgen daarna. Buiten de regio Hart van Brabant komen er ook uitbreidingen op stations waar de regio van profiteert.

Publiek Ontwikkelbedrijf REKS

In de zomer van 2023 is het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS (POB) opgericht. Aandeelhouders zijn acht gemeenten in de regio Hart van Brabant en het Energiefonds Brabant. De gemeente Waalwijk ontwikkelt in haar gemeente samen met ontwikkelaars zelf de duurzame opwek. Het POB heeft als taak om in de zoekgebieden voor energiehub van de REKS 1.0 (uitgezonderd die in Waalwijk) duurzame opwek te realiseren. Het bedrijf opereert op volle sterkte en zet in de verschillende hubs stappen om te komen tot locaties voor met name windturbines. Daarbij wordt intensief samengewerkt met gemeenten, ontwikkelaars en grondeigenaren, maar ook met de lokale energiecoöperaties (LEC's) om lokaal eigenaarschap te organiseren.

Windenergie

De gemeente Waalwijk loopt voorop bij het realiseren van de REKS-doelstelling op het gebied van windenergie. Nadat in 2024 de uitgangspunten zijn vastgesteld voor de duurzame opwek, bevindt het proces

zich nu in de ontwikkelfase. Zo wordt voor het project Buitenpolders in 2025 een tender uitgezet, waarna met geselecteerde ontwikkelaars nadere afspraken worden gemaakt over realisatie van windturbines. Ook in Heusden worden door zowel de gemeente als het Publiek Ontwikkelbedrijf REKS binnen ieders eigen rol stappen gezet richting realisatie van windenergie.

- de aanwezigheid van luchtvaartradar;
- windturbines belemmeren het 'zicht' hiervan;
- laagvliegroutes in de regio, met name voor helikopters die gestationeerd zijn op vliegbasis Gilze-Rijen;
- aanvliegroutes naar vliegvelden in en buiten de regio.

Samen met de provincie heeft de regio de afgelopen tijd intensief gesproken met Defensie over hoe we om kunnen gaan met deze beperkingen en toch windturbines in de zoekgebieden voor de hubs zouden kunnen plaatsen. Dat heeft ertoe geleid dat op verschillende locaties binnen de zoekgebieden rond Tilburg voldoende locaties beschikbaar lijken te komen om de doelstellingen voor windenergie te kunnen bereiken. Wel dient opgemerkt te worden dat de discussies met Defensie hebben geleid tot vertragingen in de ontwikkeling van turbines. Het is dan ook de vraag of de turbines in 2030 al elektriciteit kunnen produceren of dat dat langer duurt. De komende tijd zullen we samen met het POB een scherpere planning maken van de trajecten die op de verschillende locaties moeten worden gelopen en in beeld brengen welke zaken hierbij randvoorwaardelijk zijn.

Aanvullingen op de REKS

Omdat nu meer duidelijk is over de mogelijkheden om op verschillende locaties windturbines te realiseren, is het op dit moment niet noodzakelijk om op zoek te gaan naar aanvullende energiehubs/zoekgebieden in de regio voor duurzame opwek. Wel is afgesproken dat in de loop van 2026 verkend zal worden of er voor de opwek in de periode 2030-2035 alsnog extra locaties nodig zijn. Dat zou dan kunnen leiden tot een herijking van de REKS 1.0. Bij die verkenning zal ook het onderzoek meegenomen worden dat de regio heeft laten uitvoeren naar mogelijkheden voor windenergie boven nieuw bos in het zuiden van de regio (zie bijlage). Uit dit onderzoek blijkt dat er onder voorwaarden op enkele locaties in het zuiden van de regio mogelijkheden zijn voor wind boven nieuw bos.

Netcongestie en energiesysteem van de toekomst

Netcongestie en energiesysteem van de toekomst

Netcongestie

Net als in veel andere delen van Nederland is er in de regio Hart van Brabant sprake van transportschaarste, zowel bij de opwek als afname. In de praktijk betekent dat in veel gevallen langere doorlooptijden voor kleinverbruikersaansluitingen en wachtlijsten bij de netbeheerder voor de plaatsing van grootverbruikersaansluitingen op het HS/MS-station. Dit heeft ook gevolgen voor de energietransitie, die op dit moment voelbaar zijn door een rem op zonnepanelen op bedrijfsdaken. Er is nauwelijks groei van zon op bedrijfsdaken. Ook wordt de behoefte aan aansluitcapaciteit voor windturbines op het net op korte termijn niet verwacht. Er wordt hier nog geen rem ervaren maar er moet nog veel geïnvesteerd worden om ook die aansluitingen mogelijk te maken.

Naast het sneller realiseren van netuitbreidingen, moet ook sterker gestuurd worden op betere benutting van het net (met regelgeving, contractvormen, nettarieven, etc.) en het vergroten van de flexibele capaciteit door slimme oplossingen. Met name op bedrijventerreinen worden hier al stappen gezet.

In provinciaal verband werken we intensief samen om de knelpunten te signaleren en oplossingen aan te dragen. TenneT en Enexis werken hard aan investeringen in het elektriciteitsnet en vanuit het REKS-programma ondersteunen we waar dat kan, bijvoorbeeld door een rol te pakken bij het vinden van locaties voor HS/MS-stations. Ook worden in het kader van de pMIEK gesprekken gevoerd over het programmeren en prioriteren van investeringen in de netinfrastructuur.

Energiesysteemverkenning

In 2024 heeft de regio een energiesysteemverkenning uitgevoerd als eerste bouwsteen voor het energiesysteem van de toekomst. Daarin zijn de belangrijkste vraagstukken beschreven met betrekking tot het energiesysteem in Hart van Brabant. Het gaat dan om alle energiedragers, zoals warmte, elektriciteit, waterstof en groengas en om alle energievragers als woningbouw, bedrijven en mobiliteit. Er is een overzicht gemaakt van alle vraagstukken waar we de komende tijd aan werken. Ook is er zichtbaar gemaakt dat er vier energieknooppunten in de regio zijn (corridor A59, Tilburg Noord-Dongen, corridor A58 en Zuid) die de komende jaren verder willen ontwikkelen. Deze knooppunten zullen verder uitgewerkt worden.

De energiesysteemverkenning wordt als input gebruikt voor de provinciale energievisie en dient als basis voor het in 2025 op te stellen regionaal energieperspectief. In dit perspectief wordt gekeken naar het energiesysteem zoals dat er op lange termijn (2040, 2050) uit zal zien en welke keuzes daarvoor nodig zijn. Ook laat het zien welk ruimtebeslag hiervoor nodig is zodat dat meegenomen kan worden in de ruimtelijke afwegingen.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie

De regio heeft ervoor gekozen om het proces van klimaatadaptatie en energietransitie in elkaar te schuiven. Deze samenhang is uitgewerkt in de Regionale Energie- en Klimaatstrategie 1.0 (REKS 1.0).

De REKS kent een ontwikkelopgave en een gebiedsopgave, waarbij de klimaatagenda invulling geeft aan de klimaatopgave via zes gebiedsopgaven. Deze zes gebieden met hun opgaven zijn tot stand gekomen op basis van de klimaatonderlegger en stresstesten. In deze zes gebieden zijn tijdens de klimaatdialogen mogelijke maatregelen en projecten opgehaald. Deze projecten en maatregelen zijn geconcretiseerd en vervolgens geprioriteerd. Uit dat proces zijn projecten naar boven gekomen, waarvan duidelijk is dat ze een bijdrage leveren aan de klimaatthema's (verdroging tegengaan, wateroverlast voorkomen en hittestress voorkomen), regionale impact hebben, gedragen worden door meerdere partijen, op korte termijn uitvoerbaar zijn en raken aan andere regionale opgaven. Ook wordt in de projecten aandacht besteed aan herstel van de natuur en biodiversiteit. Voor een aantal projecten is een financiële bijdrage ontvangen van het Rijk, in kader van de Impulsregeling en/of bij de provincie in kader van de bijdrageregeling klimaatadaptatie. Bij de afronding van projecten besteden we nadrukkelijk aandacht aan opschaling via kennisdeling of vervolgaanpak.

Op dit moment actualiseren we de lijst met maatregelen en projecten. We hebben geconstateerd dat in de wijze van prioritering de uitvoerbaarheid niet op een goede manier wordt gescoord. Dat maakt dat projecten geprioriteerd worden die niet makkelijk tot uitvoering kunnen komen door het ontbreken van een trekker, of onvoldoende capaciteit of financiële middelen. Daarnaast besteden we meer aandacht aan het aanjagen van kansrijke en impactvolle projecten en kijken we naar de verdeling in gebieden en het betrekken van stakeholders.

Medio 2025 wordt de geactualiseerde Regionale Klimaatagenda ter besluitvorming aan de stuurgroep REKS voorgelegd. Het blijft daarmee een levend document.

Innovatie

Innovatie

Het REKS-bod is een momentopname. Er vinden continu innovaties plaats die de energietransitie en de aanpassingen aan klimaatverandering gaan ondersteunen en hopelijk ook versnellen.

Denk daarbij bijvoorbeeld aan nieuwe technieken voor duurzame productie en opslag van elektriciteit en aan nieuwe bronnen voor het verwarmen van gebouwen. Het is belangrijk om het beleid steeds te laten meebewegen met de ontwikkelingen die plaatsvinden in de markt. We zijn in de regio dan ook alert op deze ontwikkelingen, om ze zo snel mogelijk te kunnen implementeren in beleid en uitvoering. Gebleken is dat marktrijpe innovaties vaak lastig te implementeren zijn. Niet-technische belemmeringen zorgen er juist voor dat deze vernieuwingen geen plek krijgen tussen al bestaande oplossingen. Hierbij is bestaande wet- en regelgeving, het ontbreken van passend beleid of een gebrekkige (keten) samenwerking vaak de oorzaak. Het afgelopen jaar heeft de werkgroep innovatie door het begeleiden van een voorbeeldproject geleerd welke belemmeringen vaak voorkomen. De werkgroep richt zich daarom de komende periode op het benoemen en communiceren van deze belemmeringen (roze olifanten in de kamer). Op het jaarlijkse CongREKS 2025 zijn deze belemmeringen onder de aandacht gebracht bij de deelnemers.

Daarnaast zal de werkgroep zich blijven richten op:

- 1 het identificeren van (sociale) innovaties/ontwikkelingen op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie die relevant zijn voor de REKS, door in contact te treden met mogelijke innovatie- en kennispartners;
- 2 het uitwerken van pilotprojecten om ervaringen op te doen met innovaties;
- 3 het identificeren en wegnemen van innovatiebelemmeringen op het gebied van beleid, wet- en regelgeving, financiering en ketensamenwerking (i.s.m. anderen);
- 4 het identificeren van subsidiemogelijkheden en andere financiële middelen om de pilotprojecten te operationaliseren;
- 5 het borgen van de uitvoering van de projecten bij andere organisatieontwikkelingen.

A group of people, including men and women of various ages, are seated around a large round table covered with a white tablecloth. They are focused on assembling small, colorful plastic building blocks (like LEGO) into larger structures. The table is also set with water bottles, glasses, and a black mesh basket. The background shows other people at similar tables in a well-lit room with large windows.

Samenwerking en organisatie

Samenwerking en organisatie

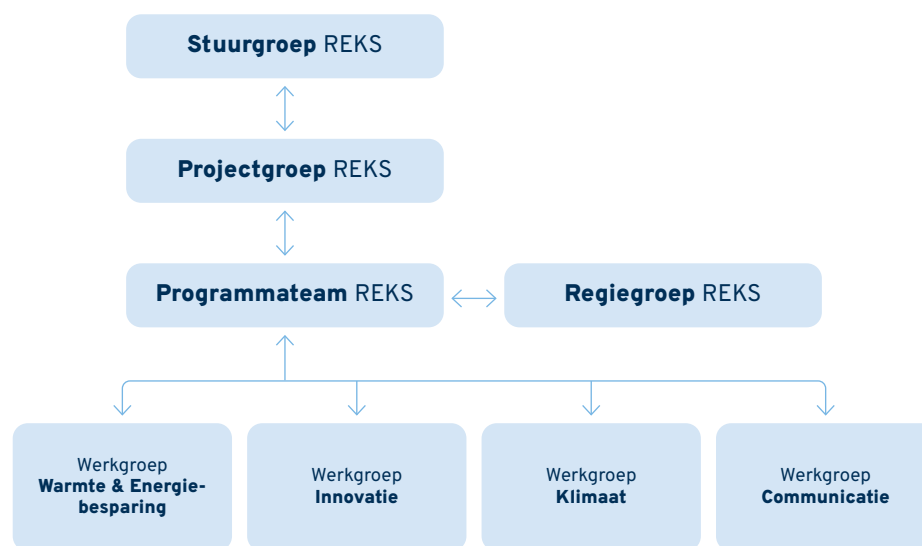
Samenwerking

De Regionale Energie- en Klimaatstrategie Hart van Brabant is een bijzonder programma binnen de regionale samenwerking in Hart van Brabant. Anders, omdat de aard van samenwerking hier niet afstemming van beleid is, maar het daadwerkelijk realiseren van een energietransitie in onze regio. Daarbij is bestuurlijk afgesproken dat we in Regio Hart van Brabant als één gemeente staan voor de uitvoering van de REKS-opgaven. Dat doen we in nauwe samenwerking met een brede groep van medeoverheden en stakeholders. Met deze aanpak is de samenwerking rondom de REKS in Hart van Brabant uniek te noemen. In de REKS werkt de overheid (negen gemeenten, drie waterschappen en de provincie Noord-Brabant) intensief samen met stakeholders:

- Lokale energiecoöperaties,
- ZLTO,
- Natuurorganisaties,
- Woningcorporaties,
- Enexis Netbeheer, en
- Midpoint Brabant.

Organisatie

We werken in de REKS samen volgens het volgende organisatiemodel:

De **stuurgroep REKS** stuurt het programma REKS aan. De voorzitter van de stuurgroep is **bestuurlijk opdrachtgever** voor het programma. De stuurgroep heeft enkele portefeuillehouders voor de inhoudelijke onderwerpen binnen de REKS (warmte & energiebesparing, klimaatadaptatie, innovatie en communicatie).

De stuurgroep kent een ambtelijke evenknie, de **projectgroep REKS**, waarin onderwerpen voor besproken worden en waar nieuwe onderwerpen geagendeerd kunnen worden.

Er is een **ambtelijk opdrachtgever** die stuurt op het programmteam. Het **programmteam** kent de volgende functies:

- Programmamanager (voorzitter) en plaatsvervanger
- Strategisch adviseur Energietransitie
- Programmaondersteuner
- Programmamanager Energietransitie gemeente Tilburg
- Regiocoördinator warmtetransitie (NPLW)
- Toegevoegde projectleiders (bijv. ten behoeve van de herijking of van monitoring).

Er is een **regiegroep** waarin vertegenwoordigers van de negen gemeenten zitten. Zij geven mee koers aan het REKS-programma.

Tot slot zijn er de inhoudelijke werkgroepen die adviseren aan het programmteam over de aanpak van die onderwerpen maar ook uitvoering geven aan het reeds vastgesteld beleid. Waar nodig zijn (externe) adviseurs toegevoegd om de werkzaamheden in de werkgroepen mogelijk te maken.

De Kring Gemeentesecretarissen (KGS) heeft een voorstel gedaan voor een pilot van een flexpool (Centre of Expertise) van medewerkers die voor meerdere gemeenten en voor de REKS kunnen worden ingezet. Deze pilot is begin 2025 gestart en duurt twee jaar.

Samenwerking binnen SRBT

Er wordt in het fysieke domein steeds intensiever samengewerkt tussen de Regio Hart van Brabant en West-Brabant (onderdeel de Baronie): Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT). Dat betekent ook dat er steeds meer samenwerking is tussen de REKS en de RES West-Brabant. Voor de ontwikkelingen binnen de SRBT (zoals bedrijvigheid en woningbouw) moet voldoende duurzame energie beschikbaar zijn. Dat geldt ook voor de verduurzaming van het bestaande vastgoed. Daarnaast vraagt het werken aan het energiesysteem van de toekomst ruimte, waardoor energie een belangrijke component wordt in de ruimtelijke afwegingen die in SRBT-verband moeten worden gemaakt.

Bijlagen

Bijlage **Rapportage wind boven nieuw bos**

Rapportage wind boven nieuw bos

(separaat bijgevoegd)